WYROK TRYBUNAŁU (druga izba)
z dnia 23 marca 2006 r. *

W sprawie C-237/04

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 234 WE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Tribunale di Cagliari (Włochy) postanowieniem z dnia 14 maja 2004 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 7 czerwca 2004 r., w postępowaniu:

Enirisorse SpA

przeciwko

Sotacarbo SpA,

TRYBUNAŁ (druga izba),

w składzie: C.W.A. Timmermans, prezes izby, R. Schintgen (sprawozdawca), R. Silva de Lapuerta, P. Kūris i G. Arestis, sędziowie,

* Język postępowania: włoski.

rzecznik generalny: M. Poiares Maduro,
sekretarz: K. Sztranc, administrator,

uwzględniając procedurę pisemną i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 27 października 2005 r.,

rozważywszy uwagi przedstawione:

— w imieniu Enirisorse SpA przez G. Dorego i C. Dorego, avvocati,

— w imieniu Sotacarbo SpA przez F. Angioniego, D. Scana, G.M. Robertiego i I. Perego, avvocati,

— w imieniu rządu włoskiego przez I.M. Braguglię, działającego w charakterze pełnomocnika oraz wspieranego przez P. Gentilego, avvocato dello Stato,

— w imieniu Komisji Wspólnot Europejskich przez V. Di Bucciego i E. Righini, działających w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 12 stycznia 2006 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 43 WE, art. 44 WE, art. 48 WE, art. 49 WE i nast. dotyczących swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług oraz art. 87 WE.

2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach postępowania w sporze między Enirisorse SpA (zwaną dalej „Enirisorse") i Sotacarbo SpA (zwaną dalej „Sotacarbo") w przedmiocie odmowy Sotacarbo dokonania zwrotu na rzecz Enirisorse, wycofującej swój kapitał z Sotacarbo, równowartości akcji tej spółki będących w posiadaniu Enirisorse.

Krajowe ramy prawne

3 Artykuł 2437 włoskiego kodeksu cywilnego stanowi:

„Wspólnicy sprzeciwiający się podjęciu uchwały w sprawie zmiany przedmiotu działalności lub typu spółki, lub też przeniesienia siedziby spółki za granicę są uprawnieni do wystąpienia ze spółki i żądania wykupienia ich akcji po średnim kursie z ostatnich sześciu miesięcy w przypadku, gdy akcje są notowane na giełdzie, a w przeciwnym razie w stosunku do majątku spółki, który wynika z bilansu ostatniego roku obrachunkowego.

Oświadczenie o wystąpieniu ze spółki jest składane listem poleconym najpóźniej w terminie trzech dni od dnia zamknięcia obrad przez wspólników, którzy wzięli udział w zgromadzeniu, a przez wspólników nieobecnych najpóźniej w terminie piętnastu dni od dnia wpisania uchwały do rejestru przedsiębiorców.

Klauzula wyłączająca prawo do wystąpienia ze spółki bądź utrudniająca jego wykonanie jest nieważna".

4 Zgodnie z art. 5 ustawy nr 351 z dnia 27 czerwca 1985 r. (GURI nr 166 z dnia 16 lipca 1985 r., str. 5019, zwanej dalej „ustawą nr 351/1985"):

„1. ENI, ENEL i ENEA są uprawnione do utworzenia spółki akcyjnej, której przedmiotem działalności jest rozwój innowacyjnych i zaawansowanych technologii wykorzystania węgla (wzbogacanie, techniki spalania, skraplanie, sublimacja, chemia organiczna etc.) poprzez:

a) utworzenie w Sardynii centrum badawczego, o którym mowa w art. 1 lit. m) ustawy nr 110 z dnia 9 marca 1985 r.;

b) zaprojektowanie oraz wybudowanie urządzeń umożliwiających stosowanie innowacji technologicznych w wykorzystaniu węgla;

c) wybudowanie urządzeń przemysłowych wykorzystujących węgiel w celach innych niż spalanie.

2. Koszty utworzenia spółki akcyjnej, o której mowa w niniejszym artykule, obciążają środki przewidziane w art. 6 niniejszej ustawy.

[...]

4. Podmioty wymienione w ust. 1 niniejszego artykułu są uprawnione do dokonania koniecznych inwestycji pochodzących ze środków własnych bądź środków, jakie zostaną im przyznane na podstawie przepisów prawa oraz mających na celu przeprowadzenie fazy przemysłowej projektu rozwoju zaawansowanych technologii wykorzystania węgla.

[...]".

5 Artykuł 6 ustawy nr 351/1985 przewiduje, że „koszty wynikające ze stosowania niniejszej ustawy, w wysokości 80 mld ITL na rok 1985, 90 mld ITL na rok 1986 i 100 mld ITL na rok 1987, zostaną pokryte poprzez odpowiednie obniżenie środków budżetowych przewidzianych na poczet trzyletniego budżetu na lata 1985–1987 w rozdziale 9001 wstępnego projektu ministerstwa skarbu na rok finansowy 1985, przy wykorzystaniu w tym celu rezerwy »Interwencje na rzecz regionu Sardynia w sektorze energii pochodzenia nieorganicznego w miejsce sektora ogólnego planu metanizacji«".

6 Artykuł 7 ust. 4 i ust. 5 ustawy nr 140 z dnia 11 maja 1999 r. (GURI nr 117 z dnia 21 maja 1999 r., str. 4, zwanej dalej „ustawą nr 140/1999") stanowi:

„4. ENI i ENEL są uprawnione — po uiszczeniu niewniesionych dotychczas wkładów — do wystąpienia ze spółki akcyjnej, o której mowa w art. 5 ust. 1 ustawy nr 351 z dnia 27 czerwca 1985 r., utworzonej w celu rozwijania innowacyjnych i zaawansowanych technologii wykorzystywania węgla wydobywanego w zagłębiu węglowym Sulcis.

5. Spółka wymieniona w ust. 4 jest zobowiązana do przedstawienia w terminie dziewięćdziesięciu dni od wejścia w życie niniejszej ustawy nowego programu działań w celu dalszego prowadzenia swojej działalności".

7 Artykuł 33 ustawy nr 273 z 12 grudnia 2002 r. (dodatek zwyczajny do GURI nr 293 z dnia 14 grudnia 2002 r., zwanej dalej „ustawą nr 273/2002") ma następujące brzmienie:

„W celu zapewnienia Sotacarbo środków finansowych koniecznych do wprowadzenia w życie programu działań określonego w art. 7 ust. 5 ustawy nr 140 z dnia 11 maja 1999 r. akcjonariusze spółki mają obowiązek uiszczenia niewniesionych dotychczas wkładów w terminie sześćdziesięciu dni od wejścia w życie niniejszej ustawy oraz są uprawnieni do wystąpienia ze spółki pod warunkiem zrzeczenia się wszelkich praw do majątku spółki i wniesienia zaległych wkładów. Oświadczenia o wystąpieniu ze spółki, które zostały już przekazane Sotacarbo SpA zgodnie z art. 7 ust. 4 wyżej wymienionej ustawy nr 140 z dnia 11 maja 1999 r., mogą zostać odwołane w terminie trzydziestu dni od wejścia w życie niniejszej ustawy. Po upływie tego terminu wystąpienie ze spółki uważa się za ostateczne oraz przyjmuje się, że występujący wspólnik przyjął bez zastrzeżeń przedstawione powyżej warunki".

Postępowanie przed sądem krajowym i pytania prejudycjalne

8 Spółka, o której mowa w art. 5 ustawy nr 351/1985, została utworzona pod nazwą Sotacarbo. Trzema akcjonariuszami były odpowiednio przedsiębiorstwa publiczne (Ente nazionale idrocarburi, zwane dalej „ENI" oraz Ente nazionale per l'energia elettrica, zwane dalej „ENEL") oraz instytucja publiczna (Comitato nazionale per la ricerca e lo sviluppo dell'energia nucleare e delle energie alternative, zwana dalej „ENEA"). Z art. 6 tej ustawy wynika, że utworzenie Sotacarbo zostało sfinansowane przez państwo.

9 W 1987 r. ENI przelało na rzecz Sotacarbo kwotę w wysokości 12 708 900 033 ITL tytułem wkładu na poczet kapitału w celu utworzenia centrum badań nad węglem w Sardynii.

10 W 1992 r. ENI i ENEL zostały sprywatyzowane i przekształcone w spółki akcyjne. ENI, nie będąc już zainteresowane zachowaniem swojego udziału w Sotacarbo, przeniosło ten udział na swoją spółkę zależną Enirisorse. Na podstawie art. 7 ust. 4 ustawy nr 140/1999 Enirisorse skorzystała z przysługującego jej prawa do wystąpienia z Sotacarbo i dokonała zapłaty kwoty odpowiadającej części dotychczas niewniesionego wkładu. Jednocześnie zażądała ona od Sotacarbo wykupienia jej akcji po cenie odpowiadającej jej udziałowi w majątku tej spółki.

11 Sotacarbo nie spełniła wspomnianego żądania i w dniu 12 marca 2001 r. zawiadomiła Enirisorse, że w czasie nadzwyczajnego zgromadzenia w dniu 12 lutego 2001 r. podjęto uchwałę o umorzeniu akcji Enirisorse bez zapłaty wynagrodzenia.

12 Enirisorse wystąpiła do Tribunale di Cagliari z powództwem o zapłatę wynagrodzenia za sporne akcje. Na poparcie swojego powództwa Enirisorse podniosła, że art. 7 ust. 4 ustawy nr 140/1999 przyznał jej prawo do wystąpienia z Sotacarbo, która na podstawie art. 2437 kodeksu cywilnego była zobowiązana do zapłaty wynagrodzenia za sporne akcje.

13 Wejście w życie ustawy nr 273/2002, uchwalonej po wniesieniu powództwa przez Enirisorse, a w szczególności zaś art. 33 tej ustawy, skłoniło Enirisorse do zwrócenia się do Tribunale di Cagliari o postawienie Trybunałowi między innymi pytania, czy środek tego rodzaju, jak ten przewidziany w art. 33 wspomnianej ustawy, stanowi pomoc państwa w rozumieniu art. 87 WE.

14 Uważając po pierwsze, że art. 33 ustawy nr 273/2002 przyznaje Sotacarbo pomoc, którą należy ocenić z punktu widzenia postanowień traktatu WE dotyczących pomocy państwa, a po drugie mając wątpliwości co do zgodności tego artykułu z zasadą równego traktowania „w warunkach gospodarki rynkowej", Tribunale di Cagliari postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy przepis art. 33 ustawy nr [273/2002] ustanawia niezgodną z art. 87 WE pomoc państwa na rzecz Sotacarbo SpA, która została ponadto przyznana bezprawnie, ponieważ nie została zgłoszona zgodnie z art. 88 ust. 3 WE?

2) Czy przywołany powyżej przepis jest sprzeczny z art. 43 WE, art. 44 WE, art. 48 WE, art. 49 WE i nast. dotyczącymi swobody przedsiębiorczości i swobody świadczenia usług?".

W przedmiocie dopuszczalności pytań prejudycjalnych

Uwagi przedłożone Trybunałowi

15 Na wstępie Sotacarbo podnosi, że uwzględniając kryteria przyjęte przez Trybunał w odniesieniu do dopuszczalności pytań prejudycjalnych, w niniejszym przypadku należy stwierdzić niedopuszczalność pytań przedłożonych przez sąd krajowy. W pierwszej kolejności bowiem, zdaniem Sotacarbo, postanowienie odsyłające nie zawiera opisu szczególnej natury prawnej spółki Sotacarbo, powierzonego jej zadania leżącego w interesie ogólnym ani szczególnych przepisów prawa, jakim spółka ta podlega. Następnie sąd krajowy miał w niewystarczającym stopniu przedstawić krajowe ramy prawne, w jakie wpisuje się art. 33 ustawy nr 273/2002.

Wreszcie, zdaniem Sotacarbo, postanowienie odsyłające nie wyjaśnia związku istniejącego między artykułami traktatu będącymi przedmiotem pytania pierwszego a artykułami traktatu, których dotyczy pytanie drugie. Ponadto w opinii Sotacarbo pytanie drugie jest nieistotne dla rozstrzygnięcia sporu przed sądem krajowym.

16 Rząd włoski oraz Komisja Wspólnot Europejskich ze swej strony przypominają, że — jak wynika z wyroku z dnia 17 czerwca 1999 r. w sprawie C-295/97 Piaggio, Rec. str. I-3735, pkt 29–33 — w ramach odesłania prejudycjalnego do zadań Trybunału nie należy rozstrzygnięcie kwestii zgodności ewentualnej pomocy państwa ze wspólnym rynkiem. Rząd włoski i Komisja dodają, że Trybunał może zatem jedynie ocenić, czy sporny przepis krajowy wchodzi w zakres pojęcia „pomocy państwa". W tych okolicznościach rząd włoski uważa, że część pierwszego pytania prejudycjalnego mająca na celu ustalenie, czy środek będący przedmiotem postępowania przed sądem krajowym stanowi pomoc państwa niezgodną ze wspólnym rynkiem, jest niedopuszczalna. Komisja natomiast proponuje ponowne sformułowanie wspomnianego pytania pierwszego w celu umożliwienia Trybunałowi udzielenia sądowi krajowemu użytecznej odpowiedzi. W odniesieniu do drugiego pytania prejudycjalnego rząd włoski oraz Komisja oceniają, że w związku z niewskazaniem przez sąd krajowy konkretnych powodów postawienia tego pytania jest ono niedopuszczalne.

Odpowiedź Trybunału

17 W pierwszej kolejności należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem konieczność dokonania takiej wykładni prawa wspólnotowego, która będzie użyteczna dla sądu krajowego, nakłada na ten sąd obowiązek zakreślenia ram faktycznych i prawnych, w które wpisują się zadane przez niego pytania, lub przynajmniej wyjaśnienia założeń faktycznych, na których pytania te są oparte (zob. w szczególności wyroki z dnia 21 września 1999 r. w sprawach połączonych od C-115/97 do C-117/97 Brentjens', Rec. str. I-6025, pkt 38, z dnia 11 września 2003 r. w sprawie C-207/01 Altair Chimica, Rec. str. I-8875, pkt 24 oraz z dnia 9 września 2004 r. w sprawie C-72/03 Carbonati Apuani, Zb.Orz. str. I-8027, pkt 10).

18 Informacje zawarte w postanowieniach odsyłających powinny więc nie tylko pozwolić Trybunałowi na udzielenie użytecznych odpowiedzi, lecz również umożliwić rządom państw członkowskich oraz innym zainteresowanym stronom przedstawienie uwag zgodnie z art. 23 Statutu Trybunału Sprawiedliwości. Obowiązkiem Trybunału jest czuwanie, aby ta możliwość była zachowana, mając na uwadze, że na mocy wymienionego postanowienia zainteresowanym stronom doręczane są jedynie postanowienia odsyłające (zob. w szczególności postanowienia z dnia 30 kwietnia 1998 r. w sprawach połączonych C-128/97 i C-137/97 Testa i Modesti, Rec. str. I-2181, pkt 6, z dnia 11 maja 1999 r. w sprawie C-325/98 Anssens, Rec. str. I-2969, pkt 8 oraz ww. wyrok w sprawie Altair Chimica, pkt 25).

19 W niniejszym przypadku postanowienie odsyłające przedstawia w sposób zwięzły, lecz dokładny właściwe krajowe ramy prawne oraz źródło i charakter sporu. Wynika z tego, że sąd krajowy w wystarczającym stopniu określił zarówno ramy faktyczne, jak i prawne, w których sformułował swój wniosek o dokonanie wykładni prawa wspólnotowego, oraz że przedstawił Trybunałowi wszystkie informacje konieczne do umożliwienia mu udzielenia użytecznej odpowiedzi na wspomniane pytanie.

20 W konsekwencji należy odrzucić argument Sotacarbo mający na celu stwierdzenie przez Trybunał niedopuszczalności wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w całości.

21 Następnie w szczególności w odniesieniu do drugiego pytania prejudycjalnego należy przypomnieć, że Trybunał orzekł, iż niezbędne jest udzielenie przez sąd krajowy przynajmniej minimum wyjaśnień dotyczących podstaw wyboru przepisów wspólnotowych, o których wykładnię wnioskuje, oraz ustalonego przezeń związku między tymi przepisami i przepisami krajowymi znajdującymi zastosowanie w sprawie (postanowienie z dnia 28 czerwca 2000 r. w sprawie C-116/00 Laguillaumie, Rec. str. I-4979, pkt 16 oraz ww. wyrok w sprawie Carbonati Apuani, pkt 11).

22 Należy więc stwierdzić, że w niniejszym przypadku sąd krajowy nie przedstawił żadnego objaśnienia co do podstaw wyboru przepisów wspólnotowych, których dotyczy pytanie drugie. Pytanie drugie należy zatem odrzucić jako niedopuszczalne.

23 Wreszcie w odniesieniu do pierwszego pytania prejudycjalnego z utrwalonego orzecznictwa wynika, że ocena zgodności środków pomocy lub systemu pomocy ze wspólnym rynkiem należy do wyłącznych kompetencji Komisji, działającej pod kontrolą sądu wspólnotowego (wyroki z dnia 21 listopada 1991 r. w sprawie C-354/90 Féderation nationale du commerce extérieur des produits alimentaires i Syndicat national des négociants et transformateurs de saumon, Rec. str. I-5505, pkt 14, z dnia 11 lipca 1996 r. w sprawie C-39/94 SFEI i in., Rec. str. I-3547, pkt 42 i ww. wyrok w sprawie Piaggio, pkt 31). W konsekwencji sąd krajowy w ramach odesłania prejudycjalnego na podstawie art. 234 WE nie może stawiać Trybunałowi pytań dotyczących zgodności pomocy państwa lub systemu pomocy ze wspólnym rynkiem (postanowienie z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie C-297/01 Sicilcassa i in., Rec. str. I-7849, pkt 47).

24 Jednakże Trybunał orzekał również wielokrotnie, że wprawdzie w ramach postępowania na podstawie art. 234 WE nie ma on obowiązku rozstrzygania w przedmiocie zgodności przepisów prawa krajowego z prawem wspólnotowym ani interpretowania krajowych przepisów ustawowych i wykonawczych, jednakże jest właściwy do przedstawienia sądowi krajowemu wszystkich aspektów tej interpretacji wchodzących w zakres prawa wspólnotowego, umożliwiających mu ocenę tej zgodności w celu wydania orzeczenia w zawisłej przed nim sprawie (zob. w szczególności wyroki z dnia 15 grudnia 1993 r. w sprawie C-292/92 Hünermund i in., Rec. str. I-6787, pkt 8, z dnia 3 maja 2001 r. w sprawie C-28/99 Verdonck i in., Rec. str. I-3399, pkt 28, z dnia 12 lipca 2001 r. w sprawie C-399/98 Ordine degli Architetti i in., Rec. str. I-5409, pkt 48 i z dnia 27 listopada 2001 r. w sprawach połączonych C-285/99 i C-286/99 Lombardini i Mantovani, Rec. str. I-9233, pkt 27).

25 W tych okolicznościach należy stwierdzić, że pierwsze pytanie prejudycjalne jest dopuszczalne jedynie w zakresie, w jakim sąd krajowy zmierza do ustalenia, czy środek krajowy tego rodzaju jak ten będący przedmiotem postępowania przed tym sądem, przyznający wspólnikom spółki kontrolowanej przez państwo odbiegające od prawa powszechnego uprawnienie do wystąpienia z tej spółki pod warunkiem zrzeczenia się wszelkich praw do jej majątku, należy uznać za pomoc państwa w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.

W przedmiocie pytania pierwszego

26 Należy wpierw przypomnieć, że ponownie sformułowane w ten sposób pytanie dotyczy wyłącznie interpretacji art. 87 ust. 1 WE. Należy więc zbadać, czy zostały spełnione przesłanki stosowania tego postanowienia.

27 W pierwszej kolejności należy ustalić, czy Sotacarbo jest przedsiębiorstwem w rozumieniu tego postanowienia.

28 W tym względzie należy przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pojęcie „przedsiębiorstwa" w prawie konkurencji obejmuje każdą jednostkę wykonującą działalność gospodarczą, niezależnie od jej formy prawnej i sposobu finansowania (zob. w szczególności wyroki z dnia 23 kwietnia 1991 r. w sprawie C-41/90 Höfner i Elser, Rec. str. I-1979, pkt 21, z dnia 21 września 1999 r. w sprawie C-67/96 Albany, Rec. str. I-5751, pkt 77, z dnia 12 września 2000 r. w sprawach połączonych od C-180/98 do C-184/98 Pavlov i in., Rec. str. I-6451, pkt 74 i z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie C-222/04 Cassa di Risparmio di Firenze i in., Zb.Orz. str. I-289, pkt 107).

29 Działalność gospodarczą stanowi każda działalność polegająca na oferowaniu towarów lub usług na danym rynku (wyroki z dnia 16 czerwca 1987 r. w sprawie 118/85 Komisja przeciwko Włochom, Rec. str. 2599, pkt 7, z dnia 18 czerwca 1998 r. w sprawie C-35/96 Komisja przeciwko Włochom, Rec. str. I-3851, pkt 36, ww. wyrok w sprawie Pavlov i in., pkt 75 i ww. wyrok w sprawie Cassa di Risparmio di Firenze i in., pkt 108).

30 W niniejszym przypadku, chociaż ostateczna ocena w tym względzie należy do sądu krajowego, należy stwierdzić, że wiele dokumentów zawartych w aktach sprawy udostępnionych Trybunałowi wskazuje na to, że działalność Sotacarbo może mieć charakter gospodarczy.

31 Jak bowiem podkreślił rzecznik generalny w pkt 25 opinii, do zadań Sotacarbo należy w szczególności rozwój nowych technologii wykorzystania węgla, świadczenie wyspecjalizowanych usług pomocniczych dla administracji, instytucji publicznych i spółek zainteresowanych rozwojem tych technologii. Ogólnie rzecz biorąc, działalność gospodarcza przedsiębiorstwa polega właśnie na tego rodzaju aktywności. Ponadto bezsporne jest, że Sotacarbo prowadzi działalność w celu zarobkowym.

32 W przeciwieństwie do twierdzeń rządu włoskiego oceny tej nie podważa fakt, że Sotacarbo została utworzona przez przedsiębiorstwa publiczne i była finansowana z zasobów pochodzących od państwa włoskiego w celu prowadzenia pewnych działań badawczych.

33 W istocie z utrwalonego orzecznictwa wynika, po pierwsze, że sposób finansowania jest nieistotny dla określenia, czy dana jednostka wykonuje działalność gospodarczą (zob. pkt 28 niniejszego wyroku).

34 Po drugie, Trybunał orzekł już, że fakt powierzenia danej jednostce pewnych zadań leżących w interesie ogólnym nie stoi w sprzeczności z uznaniem spornej działalności za działalność gospodarczą (zob. podobnie wyrok z dnia 25 października 2001 r. w sprawie C-475/99 Ambulanz Glöckner, Rec. str. I-8089, pkt 21).

35 Z powyższego wynika, że w przeciwieństwie do tego, co utrzymuje Sotacarbo, fakt utworzenia Sotacarbo w celu prowadzenia pewnych działań badawczych nie jest w tym względzie rozstrzygający.

36 W tych okolicznościach nie można więc wykluczyć, że Sotacarbo wykonuje działalność gospodarczą, a zatem może być zaliczona do przedsiębiorstw w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.

37 W drugiej kolejności należy rozważyć poszczególne elementy pojęcia pomocy państwa, zawartego we wspomnianym postanowieniu.

38 W istocie Trybunał wielokrotnie orzekł, że uznanie danego środka za pomoc wymaga spełnienia wszystkich przesłanek wymienionych w art. 87 ust. 1 WE (zob. wyroki z dnia 21 marca 1990 r. w sprawie C-142/87 Belgia przeciwko Komisji, tzw. wyrok „Tubemeuse", Rec. str. I-959, pkt 25, z dnia 14 września 1994 r. w sprawach połączonych od C-278/92 do C-280/92 Hiszpania przeciwko Komisji, Rec. str. I-4103, pkt 20, z dnia 16 maja 2002 r. w sprawie C-482/99 Francja przeciwko Komisji, Rec. str. I-4397, pkt 68 i z dnia 24 lipca 2003 r. w sprawie C-280/00 Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg, Rec. str. I-7747, pkt 74).

39 W konsekwencji, po pierwsze, musi mieć miejsce interwencja państwa lub przy użyciu zasobów państwowych. Po drugie, interwencja ta musi być w stanie wpłynąć na wymianę handlową między państwami członkowskimi. Po trzecie, musi przyznawać beneficjentowi korzyść. Po czwarte, musi ona zakłócać lub grozić zakłóceniem konkurencji (ww. wyrok w sprawie Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg, pkt 75 i wyrok z dnia 3 marca 2005 r. w sprawie C-172/03 Heiser, Zb.Orz. str. I-1627, pkt 27).

40 W niniejszym przypadku, biorąc pod uwagę, że uwagi przedstawione przez strony dotyczą przede wszystkim przesłanki trzeciej, należy zbadać ją w pierwszej kolejności.

41 Podczas gdy powód w postępowaniu przed sądem krajowym utrzymuje, że art. 33 ustawy nr 273/2002 przyznaje Sotacarbo korzyść w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE, Sotacarbo, wspierana przez Komisję, uważa, że nie jest tak w tym przypadku.

42 W tym względzie należy przypomnieć, że z utrwalonego orzecznictwa wynika, iż pojęcie pomocy obejmuje nie tylko świadczenia pozytywne, ale również różne postacie środków interwencyjnych, które zmniejszają koszty obciążające zwykle budżet przedsiębiorstwa i które, nie będąc przez to subwencjami w ścisłym znaczeniu tego słowa, mają taki sam charakter i identyczne skutki (zob. w szczególności wyrok z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie C-143/99 Adria-Wien Pipeline i Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke, Rec. str. I-8365, pkt 38 i ww. wyrok w sprawie Heiser, pkt 36).

43 W niniejszym przypadku należy stwierdzić, że ustawy nr 140/1999 i nr 273/2002, które — jak przypomina rzecznik generalny w pkt 32 opinii — nie mogą być rozważane odrębnie, wprowadzają system odbiegający od przepisów prawa powszechnego regulujących prawo akcjonariuszy do wystąpienia ze spółki akcyjnej, wynikające w szczególności z art. 2437 kodeksu cywilnego. W rzeczywistości ostatni z wymienionych przepisów przyznaje prawo do wystąpienia ze spółki wyłącznie akcjonariuszom sprzeciwiającym się podjęciu uchwały w sprawie zmiany przedmiotu działalności lub typu spółki albo też przeniesienia siedziby spółki za granicę.

44 W ten sposób ustawa nr 140/1999 przyznaje akcjonariuszom Sotacarbo nadzwyczajne uprawnienie do wystąpienia ze spółki w drodze uiszczenia niewniesionych dotychczas wkładów, z którego nie mogliby skorzystać, gdyby ustawa ta nie została uchwalona, ponieważ przesłanki stosowania art. 2437 kodeksu cywilnego nie zostały spełnione w sprawie toczącej się przed sądem krajowym.

45 Ponadto art. 33 ustawy nr 273/2002 wyłącza zapłatę wynagrodzenia akcjonariuszom jedynie dlatego, że korzystają oni z tego uprawnienia, które odbiega od przepisów prawa powszechnego.

46 Wspomnianego uprawnienia nie można więc uważać za odniesioną przez Sotacarbo korzyść w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE.

47 Jak słusznie bowiem podnosi Komisja, uregulowanie krajowe będące przedmiotem sporu w postępowaniu przed sądem krajowym nie przyznaje korzyści ani akcjonariuszom, którzy mogą wyjątkowo wystąpić z Sotacarbo bez otrzymania wynagrodzenia za swoje akcje, ani samej Sotacarbo, ponieważ akcjonariusze są uprawnieni, ale nie zobowiązani do wystąpienia ze spółki mimo niespełnienia przesłanek przewidzianych w tym względzie w prawie powszechnym.

48 Wynika z tego, że ustawa nr 273/2002 ogranicza się do zapobieżenia temu, aby budżet Sotacarbo został obciążony kosztami, które nie wystąpiłyby w zwyczajnej sytuacji. W konsekwencji wspomniana ustawa ogranicza się do uregulowania nadzwyczajnego uprawnienia do wystąpienia ze spółki, przyznanego akcjonariuszom spółki przez ustawę nr 140/1999, bez stawiania sobie za cel zmniejszenia obciążenia, które spółka ta musiałaby w zwykłych okolicznościach ponieść.

49 W tym względzie należy dodać, że gdyby art. 33 ustawy nr 273/2002 wyłączył prawo do wynagrodzenia również w przypadku wystąpienia ze spółki w warunkach art. 2437 kodeksu cywilnego, wspomniany przepis mógłby stanowić korzyść w rozumieniu art. 87 ust. 1 WE. Z akt sprawy przedłożonych Trybunałowi nie wynika, aby tak było w niniejszym przypadku.

50 Biorąc pod uwagę, że przesłanki wymienione w art. 87 ust. 1 WE są kumulatywne (zob. pkt 38 niniejszego wyroku), nie ma już potrzeby badania, czy w niniejszym przypadku występują pozostałe elementy pojęcia pomocy państwa.

51 Na pytanie pierwsze należy więc odpowiedzieć, że uregulowania krajowego tego rodzaju jak uregulowanie będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, które przyznaje wspólnikom spółki kontrolowanej przez państwo uprawnienie odbiegające od prawa powszechnego do wystąpienia z tej spółki pod warunkiem zrzeczenia się wszelkich praw do jej majątku, nie można uznać za pomoc państwa w rozumieniu art. 87 WE.

W przedmiocie kosztów

52 Dla stron postępowania przed sądem krajowym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed tym sądem, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż poniesione przez strony postępowania przed sądem krajowym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (druga izba) orzeka, co następuje:

1) **Uregulowania krajowego tego rodzaju jak uregulowanie będące przedmiotem postępowania przed sądem krajowym, które przyznaje wspólnikom spółki kontrolowanej przez państwo uprawnienie odbiegające od prawa powszechnego do wystąpienia z tej spółki pod warunkiem zrzeczenia się wszelkich praw do jej majątku, nie można uznać za pomoc państwa w rozumieniu art. 87 WE.**

Podpisy